

УДК 338.22:316.346.2-55.2(477)001.8(045)

Джон Джонсон
(м. Фенікс, США)

ПЕРЕШКОДИ НА ШЛЯХУ ДО УСПІШНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА УКРАЇНСЬКИХ ЖІНОК: ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНЕ КІЛЬКІСНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

Завданням цього кількісного дослідження було отримати підтвердження чи спростування серед українських жінок-підприємниць фактів урядової бюрократії, браку фінансування бізнесу, недостатньої кількості висококваліфікованого персоналу, відсутності урядової підтримки та впевненості у власних силах як головних перешкод на шляху до успіху в бізнесі. Дані, отримані в результаті проведеного опитування серед 1000 українських бізнес-леді, продемонстрували три очевидні перешкоди. Першою та головною перепоною стала урядова бюрократія та брак належної підтримки, друга має стосунок до початкового фінансування та відсутності висококваліфікованої робочої сили, а третя – такої особистої риси, як самовпевненість. Комунікаційні якості жінок-підприємниць було визнано ключовою перевагою. Дослідник завершує експеримент окресленням обмежень дослідження та рекомендаціями потенційного використання його результатів у майбутніх вченнях у цій галузі.

Ключові слова: підприємництво, фінансування, перешкоди, комунікація, жінки-підприємщиці.

Проблема дослідження

Гартен, Джонсон та Буко (2013) продемонстрували брак уваги до проблеми жіночого підприємництва в Україні, здійснивши кількісне феноменологічне дослідження, яке полягало в проведенні опитування успішних бізнес-леді щодо перешкод, із якими вони стикалися, започаткувавши власну справу. Дослідження є кількісним феноменологічним експериментом (складається із 23 регіональних глибинних інтерв'ю та однієї фокус-групи з 10 учасниць), метою якого було продемонструвати саме практичний досвід таких жінок, дізнатися їх думку та ставлення до перешкод у

сфері підприємництва. Цей дослідницький проект ґрунтувався на результатах експерименту, у якому перевірялися вже висунуті гіпотези з метою розширення потенційного опитування вже серед більшої вибірки учасниць. Було здійснено спробу дослідити, чи перешкоди до успішного підприємництва, виокремлені учасницями в кількісному дослідженні, є тими ж, що і для більшої кількості бізнес-леді. Анкети були розповсюджені серед 1000 жінок із різних регіонів України (схід, центр, північ, південь та захід країни) для підтвердження цього факту.

Дослідження є емпіричним експериментом (1000 кількісних опитувань), що визначає перешкоди та мотиваційні фактори в жіночому підприємстві в Україні. Таким чином, результати опитування проливають світло на статистично важливі фактори, які можуть бути корисними для ефективного українського державотворення. З наукового погляду дослідження є чудовим прикладом експерименту, що розпочався із якісного вивчення проблеми, а згодом переріс у статистично більше кількісне дослідження. Такий експеримент є унікальним завдяки своєму змістовому наповненню і тому, що він є першим дослідженням такого масштабу з вивчення проблем підприємництва на теренах колишнього радянського простору.

Історичне та соціальне підґрунтя дослідження

Для того, щоб зрозуміти, з якими перешкодами жінки-підприємці зустрічаються сьогодні, важливо поглянути в історію та усвідомити соціальний контекст їхнього життя. Після отримання Україною незалежності в 1991 році, однією із найбільш важливих політичних подій стала Помаранчева революція, яка відбулась у 2004 році. Аслунд (2005), висвітлюючи економічні наслідки, спричинені Помаранчевою революцією 2004 року, зробив невтішний прогноз. Він зазначив, що економічна політика зазнала краху у врахуванні інтересів бізнесу. Така ситуація не захоочуватиме інвестиції з-за кордону, а зосередження на державній владі лише спричинить посилення корупції. Він завершив своє спостереження висновком: «Можна небезпідставно очікувати на припинення економічного зростання та розвитку країни, як наслідок різкої політичної поведінки» (с. 350). Передбачення дослідника стало реальністю у 2013 році, коли Президент України Віктор Янукович відмовився підписати документ про асоціацію між Україною

та Європейським Союзом. Такий перебіг подій вилився у низку демонстрацій, що згодом переросли в революцію (Євромайдан, кінець 2013 р. – початок 2014 р.) та відставку уряду, ставши каталізатором соціальних змін. Ця ситуація спричинила також зміни в політичному керівництві країни та довготривале військове протистояння Росії. Зважаючи на Грузинську війну у 2008 році, чимало аналітиків пророкують потенційну загрозу суверенності Східноєвропейських країн, які історично перебувають під локальним впливом Росії. Як зазначає Ельмурадов (2015), анексія Криму Росією та криза в Україні привернули увагу міжнародної спільноти в контексті зростаючої тривоги у Євро-Атлантичному просторі.

Криза спричинила серйозний вплив на кілька регіонів країни. Крим був анексований Росією у 2014 році, а Луганськ та Донецьк (на кордоні з Росією) були поглинуті військовим конфліктом, спричинивши переміщення населення в інші регіони України. Беручи до уваги дані Кабінету міністрів України, кількість внутрішніх переселенців із Луганська та Донецька склала 808.872 людей. За даними ООН, протягом періоду з середини квітня 2014 року по березень 2015 року на сході України в результаті військового конфлікту загинуло 6083 людей, а 15397 – отримали поранення (5). Близько 600000 українців отримали політичний притулок або інші форми легального перебування на території сусідніх держав, зокрема Росії, Білорусії, Молдови, Польщі, Угорщини та Румунії (7), а кількість українських біженців перевищила 830000 людей (10).

Усі ці факти мали значний вплив на економіку держави та можливість працевлаштування. Грунтуючись на даних Ради національної безпеки та оборони України, загальні втрати протягом військового конфлікту станом на вересень 2014 року складають 30 мільярдів гривень (приблизно півтора мільярди доларів США) (3). Більшість українців підтримують спроби уряду, спрямовані на припинення війни на Донбасі (6), проте споживчі настрої в Україні в лютому 2015 року погіршилися, впавши до 41,1%, таким чином, продемонструвавши найнижчий показник із січня 2009 року (1). Через погіршення ситуації на Донбасі та нестабільність фінансового ринку, показники очікуваних змін фінансового становища та покращення державної економіки суттєво погіршилися. Споживчий настрої громадян із середнім та високим рівнем прибутку значно знизився, проте, на противагу, настрої громадян із прибутком нижче середнього та людей, яким за шістьдесят, покращився (1).

Усі ці показники спричинили ситуацію, у якій зовнішні інвестори розглядають Україну як країну підвищеного ризику для інвестування. Вони також зазначають нагальну важливість усвідомлення та подолання перешкод у підприємництві для жінок та необхідність залучення більшої кількості бажаючих до цієї діяльності, не зважаючи на стан бізнесу та виробництва у країні.

Методологія

Ціллю цього кількісного дослідження було зрозуміти, чи вважаються перешкоди в підприємстві, окреслені жінками у якісному дослідженні, проведеному Гартеном, Джонсоном та Буко (2013), ключовими перепонами в бізнесовій діяльності серед більшої вибірки респонденток із України, а саме 1000 бізнес-леді. Головним завданням було дослідити, чи справді українські жінки-підприємці вважають урядову бюрократію, брак належного фінансування в бізнесі, а також малу кількість висококваліфікованого персоналу, відсутність підтримки уряду та низьку самооцінку головними перешкодами на шляху до успіху в підприємстві. У цьому опитуванні, градація відчуття «важливості» згаданих «бар'єрів» демонструється за допомогою середнього показника «3» та вище за п'ятибальною шкалою Лікерта. Гіпотезою є думка українських жінок щодо того, що всі перераховані компоненти є вагомими. Нульовою гіпотезою є переконання щодо неважливості згаданих вище перешкод. Учасниці заповнили паперову або електронну анкету Survey Monkey, що допомогло гарантувати їхню анонімність.

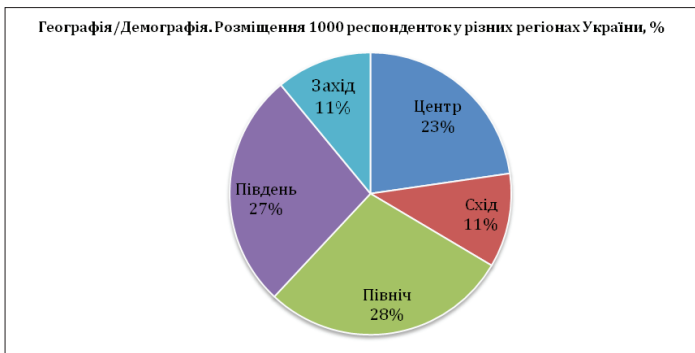
Нижче наведені ствердження, які респондентки мали відмітити у своїх анкетах для участі в дослідженні, давши відповіді на питання «Що заважає Вашій підприємницькій діяльності в Україні?»:

- Брак урядової підтримки є перешкодою в моїй підприємницькій діяльності.
- Відсутність належного фінансування є перешкодою в моїй підприємницькій діяльності.
- Недостатня кількість висококваліфікованого персоналу є перешкодою в моїй підприємницькій діяльності.
- Урядова бюрократія є перешкодою в моїй підприємницькій діяльності.
- Брак особистої впевненості у ймовірних досягненнях є перешкодою в моїй підприємницькій діяльності..

- Я спроможна знайти персонал, потрібний для розвитку власного бізнесу.
- Я здатна відшукати належне фінансування для власного бізнесу.
- Я постійно спілкуюсь із іншими жінками-підприємцями в Україні та проводжу із ними час, обговорюючи існуючі перешкоди.
- Розпочати власну справу виявилось найбільшим досягненням мого життя.

Вибірка

Респондентками були українські жінки, які мають власну справу в Україні (а саме ті з них, хто розпочав та розвиває власний бізнес у різних регіонах України). Загалом, лише жінки, чий бізнес є офіційно зареєстрованим, та ті жінки, які не проживають на території військового конфлікту (в Луганську чи Донецьку) в Україні брали участь. Із метою отримання кращого доступу до результатів, відбір учасниць було здійснено на користь жінок, які проживають у містах із розвинутою системою залізничного транспорту. Проте, незважаючи на згадані обмеження, було здійснено спроби залучити до участі в дослідженні також жінок із більш населених регіонів України (див. малюнок 1).

Малюнок 1: Розміщення 1000 респонденток у різних регіонах України, %

Північний регіон охоплює Київ із великою концентрацією бізнесу. Вибірка зі сходу стала щодо невеликою через військовий конфлікт та військові дії біля кордонів України з Росією. Проте слід

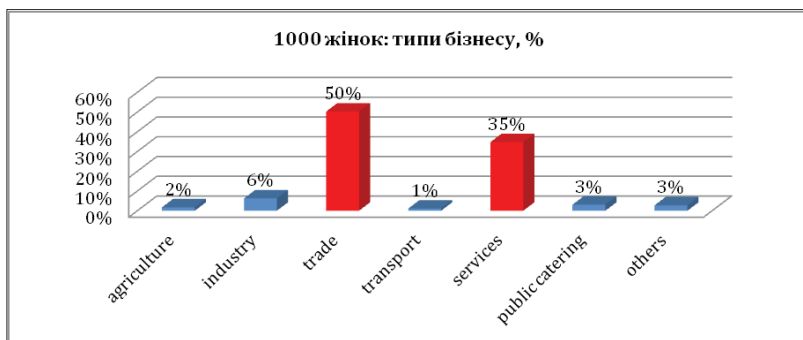
зазначити, що південний регіон за головними характеристиками нагадує східний (мова повсякденного вжитку, надання електоральної переваги, релігія та інше).

Збір даних

Анкети було розповсюджено серед 1000 жінок із загальнодоступного списку підприємців України за допомогою Survey Monkey (електронно) або особисто (паперові анкети). Анкета та згода на обробку даних були перекладені російською/українською мовою (а), а відповідність перекладу було підтверджено та погоджено із дослідником. Анкету було запропоновано англійською, російською чи українською мовами, враховуючи бажання респонденток. Більшість учасниць експерименту були носіями російської або української мов. У таких випадках опитування здійснювалося їхньою рідною мовою.

Аналіз

Українські жінки, які брали участь у цьому проекті, переважно представляли сфери торгівлі та послуг, тобто малий або середній бізнес у країні. Сфери діяльності графічно зображені в таблиці 1.

Таблиця 1: Сфери бізнесу 1000 респонденток з північної, південної, центральної та східної України.

Аналіз було здійснено за допомогою SPSS. Ціллю аналізу було продемонструвати зв'язок між ствердженнями, а також здійснити спробу зрозуміти дві ключових перешкоди, які вважаються респондентками найважливішими.

Результати

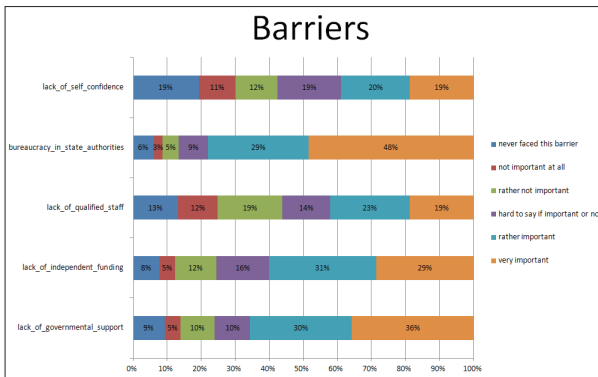
- Найбільшою перешкодою для українських бізнес-леді є бюрократія в органах державної влади. Менш, ніж 10% опитаних зазначили, що ніколи не стикалися з цією перешкодою у своїй підприємницькій діяльності.

- Відсутність підтримки уряду – друга вагома перешкода.

- Брак незалежного фінансування є третьою серед найважливіших перешкод на шляху українських жінок. Зважаючи на те, що більшість малого бізнесу (сфери торгівлі та послуг) не вимагають великих інвестицій, ця перепона є особливо важливою.

- Недостатня кількість висококваліфікованого персоналу є менш вагомою перешкодою, порівняно із попередніми трьома, проте все ще залишається важливою для 42% респонденток. Виникає чимало питань без відповіді у країні, у якій чимало людей потребують працевлаштування.

- Майже 40% опитаних зазначили, що борються із низькою самовпевненістю. Можна переконливо стверджувати, що велика кількість бізнес-леді має сумніви у власних можливостях, коли розпочинає власну справу в Україні.

Таблиця 2: Перешкоди на шляху до успіху українських бізнес-леді

Проблеми із пошуком персоналу

- Лише 8% респонденток зазначили, що знайти персонал, необхідний для розвитку власної справи, є легким завданням. Зрозуміло, що це дуже низький показник (див. малюнок 2).

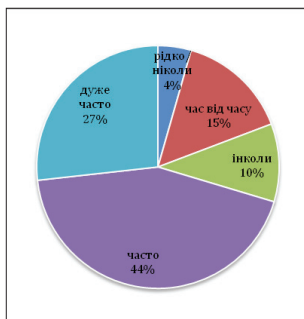

Малюнок 2: Проблеми із пошуком персоналу

Комунікаційні навички жінок у бізнесі:

- Українські бізнес-леді демонструють високий рівень комунікативної культури: 71% респонденток спілкуються між собою. Це добра ознака, що демонструє наявність підтримки та готовності до співпраці (особливо зважаючи на те, що професійні спільноти та асоціації не дуже розвинуті в Україні).

- У графічному малюнку 3 нижче зображені процентні показники відповідей респондентками на запитання-ствердження: *Я постійно контактую із іншими жінками-підприємцями в Україні та часто проводжу з ними час, обговорюючи існуючі перешкоди.*

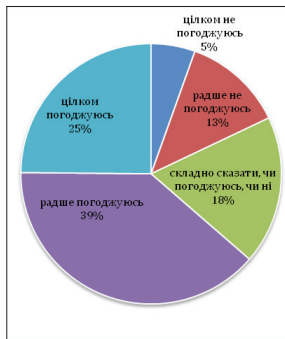
Малюнок 3: Відповіді респонденток на запитання-ствердження: *Я постійно контактую із іншими жінками-підприємцями в Україні та часто проводжу з ними час, обговорюючи існуючі перешкоди.*

Впевненість

• 25% опитаних учасниць цілком погоджуються і 39% майже погоджуються із тим фактом, що розпочати власну справу виявилось одним із найбільш важливих досягнень у їхньому житті. Дехто не погоджується із цим твердженням, перебуваючи в полоні стереотипів про роль українських жінок у бізнесі. Є «неправильним» вважати бізнес найважливішим досягненням, оскільки діти та хатні справи мають завжди бути на першому місці.

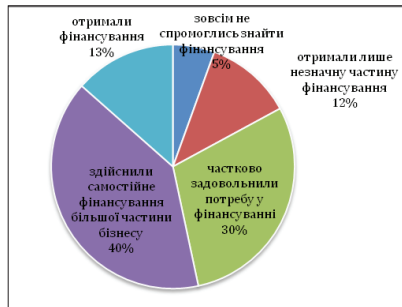
Нижче на малюнку 4 зазначені відповіді учасниць на наступне запитання у відсотковому співвідношенні:

Малюнок 4: Відповіді респонденток на питання, чи власна справа виявилась найбільш важливим досягненням у їхньому житті.

Щодо запитання «Я спроможна знайти необхідне фінансування власного бізнесу», лише 13% відповіли схвально. Більшість опитаних значну частину фінансування здійснили самостійно (40%). Хоча пошук капіталу є випробуванням у багатьох країнах, особливо складно це зробити в Україні, країні з відсутністю належного фінансування та високими відсотками кредитних ставок.

Наступний графічний малюнок 5 демонструє шляхи фінансування власної справи жінок-підприємців:

Малюнок 5. Відповіді респонденток на питання щодо шляхів фінансування власної справи жінок-підприємниць.

Обмеження

Учасниці опитування були проінформовані щодо цілей проекту та професійної асоціації дослідників, анонімності відповідей та відсутності стосунку до уряду чи подібних установ. Анкети було розповсюджено професійними дослідницями, які проживають в Україні, щоб обмежити незручності, які можуть з'явитись щодо представників іншої держави та гендерного аспекту. Дослідниці, залучені до участі в цьому проекті, мали попередній досвід розробки анкет для здійснення кількісних експериментів та раніше допомагали у проведенні досліджень, результати яких було опубліковано в українських та міжнародних наукових виданнях. Головний дослідник (Доктор Джон Джонсон) має двадцятирічний досвід проведення досліджень в Україні (з 1994 року), декілька років поспіль проживав в Україні та володіє українською і російською мовами, що допомогло подолати ймовірні обмеження.

Багатомовна природа дослідження може вважатись ще одним обмеженням. Анкета була розроблена англійською мовою. Проте, перед поширенням була перекладена російською та українською мовами професійними перекладачами, а згодом знову на англійську з ціллю уникнення можливих помилок у перекладі. Пілотне дослідження було здійснене серед групи з 10 жінок, які не були включені в більшу вибірку (1000) експерименту. Анкету було вивірено американським експертом у сфері статистичних досліджень та вченим із України, який є носієм державної мови.

Результати

Результати дослідження опубліковані та поширені серед неурядових організацій, які займаються проблемами жіночого підприємництва в Україні. Результати – база для розробки тренінгів та закликом до уряду допомогти зменшити та подолати існуючі перешкоди. Результати також представлені на конференціях в Україні та Сполучених Штатах. Очікується, що інформація, отримана від респонденток щодо перешкод на їхньому шляху, надасть ґрунтовніші знання для організацій, які працюють у цій сфері. Їхній досвід проллє світло на те, як долати існуючі перешкоди жінкам, які розпочинають власну справу в Україні чи вже залучені до бізнесу.

Державотворці повинні усвідомити, що бюрократія та програми підтримки підприємництва в Україні вважаються головними перешкодами для жінок-підприємниць. Застосуванням результатів дослідження є ймовірна розробка урядом програм підтримки жіночого підприємництва в Україні. Такі програми підтримки для жінок-підприємниць, які включають можливість субсидованої позики та прямих субсидій із заданими квотами, існують, зокрема, у таких країнах, як Бангладеш та Індія. Представники органів державної влади повинні здійснити пошук таких програм.

Банки, місцеві фонди та інвестори-меценати повинні зосередити свою увагу на українських підприємствах, щоб сприяти успішному пошуку стартового капіталу для жінок. Підприємницький капітал повинен частково інвестуватись у бізнесову справу жінок. Такі обов'язкові для здійснення директиви можуть допомогти подолати фінансову перешкоду в жіночому підприємстві.

Освітні програми з підприємництва, запропоновані жінкам, можуть допомогти подолати брак самовпевненості. Наприклад, фонд Кауффмана та Бабсон коледж у Бостоні (США) мають кілька курсів із підприємництва, які можна легко перекласти та запропонувати для вивчення в Україні.

Той факт, що українські бізнес-леді є чудовими комунікаторами, можна вважати як гарною, так і поганою новиною. Перевага пов'язана із високим рівнем навичок спілкування серед жінок-підприємниць. З іншого боку, спілкування не є суто професійним фактором за своєю природою та не обмежується лише поширенням знань із підприємництва. Переваги спілкування можна активніше розвивати, якщо в ньому братимуть участь консультанти, фінансисти, представники уряду, меценати та капіталовкладники. Стратегія для побудови ширшого та більш насиченого спілкування

може бути розвинута вже на існуючих природніх комунікаційних навичках жінок-підприємниць в Україні.

Висновки

Дослідження заповнює недостатньо вивчену нішу про жіноче підприємництво у країнах пострадянського простору. Не зайвим буде додати, що такі паралелі із іншими країнами пострадянського простору спонукають до продовження дослідження, оскільки рівень життя та культурні аспекти конкретної країни можуть мати інший ефект на результати. Незважаючи на це, проект сприяє поширенню додаткових знань у галузі жіночого підприємництва у глобальному контексті та пропонує важливі кроки для реформування підприємництва та сприяння бізнесу, у якому залучені жінки, покращення жіночого підприємництва в інших державах.

Література:

1. Aidis R., Welter, F., Smallbone, D., Isakova, N. (2005). Female entrepreneurship in transition economies : The case of Lithuania and Ukraine. Retrieved from <http://www.homepages.ucl.ac.uk/~tjmsrai/aidis-welter-smallboneisakova.pdf>.
2. Consumer Mood in Ukraine. (2015). February 2015: Decrease by 4.8 points to 41.1. GfK. Retrieved from <http://www.gfk.com/ua/news-and-events/press-room/press-releases/pages/cci-ukraine-february-2015.aspx>.
3. Elmuradov A. (2015). Challenges for Common Security in NATO under the Auspices of the Ukrainian Crisis. Scholar Forum, the Journal of the Open Society Scholarship Programs, (17), Spring 2015, 12-13.
4. Kanevskyi D. (2012). Global Rating of Gender Equality: Ukrainian Women Have a Long Way to Go to Reach Equal Rights. Deutsche Welle Online. Retrieved from <http://bit.ly/1DBi3kU>.
5. Kischak V. (2015 April, 20). Lost «Breadwinner». How Much Ukraine Spent on Donbas. Espresso.tv. Retrieved from http://espresso.tv/article/2015/04/20/vtrachenyy_quothoduvalnykquot_skilky_ukrayina_vytratytyla_na_donbas_infografika.
6. Korukalov M. (2014). Gender Policy and Institutional Mechanisms for Its Implementation in Ukraine, National Overview of Ukraine's Implementation of Beijing Declaration and Platform for Action of 23rd Special Session of the UN General Assembly. Retrieved from <http://bit.ly/1cwbhTl>.
7. Kys O. (2003). The construction models of female gender identity in the modern Ukraine. Independent Cultural Journal «І», 27, 24-35.
8. Larcon J. (1998). Entrepreneurship and economic transition in Central Europe. Dordrecht, NL: Kluwer Academic Publishers.

9. Majority of Ukrainians Support Government Concessions in the Name of Stopping the War at Donbas. (2015 March, 13). Gfk. Retrieved from <http://www.gfk.com/ua/news-and-events/press-room/press-releases/pages/postupky-vlady-dlya-prypynennia-viyny.aspx>.

10. Occupied Territories abandoned. (2015). iPress.ua. Retrieved from http://ipress.ua/news/okupovani_terytorii_pokynuly_mayzhe_830_tys_osib_119835.html.

11. Pfirrmann O. & Walter, G. (Eds.). (2002). Small firms and entrepreneurship in Central and Eastern Europe: A socio-economic perspective. Berlin, DE: Physica-Verlag.

12. Sexton D. & Landstrom, H. (Eds.), Murray, H. & Usmanova, Z. (2015). The Future of Democracy in the Eastern European Neighborhood. Scholar Forum, the Journal of the Open Society Scholarship Programs, (17), Spring 2015, 10.

13. Sukovata V. (2001). Entrepreneurial stereotypes in the mass consciousness: Gender analysis. *Sociology: Theory, Methods, Marketing*, 2, 131-143.

14. Tolstykh V. (2014). Reunification of Crimea with Russia: A Russian Perspective. *Chinese Journal of International Law*, 13 (4), 879-886.

15. UNHCR (2014). Number of Displaced inside Ukraine More than Doubles since Early August to 260,000. The UN Refugee Agency. Retrieved from <http://www.unhcr.org/540590ae9.html>.

16. Welter, F., Smallbone, D., Isakova, N., Aculai, E. & Schakirova, N. (2003). Female entrepreneurship in post-Soviet countries. *Greenwich, CT: Information Age. Women's Studies*, 8, 29-49.

17. Zhurzhenko, T. (2001). Free market ideology and new women's identities in post-socialist Ukraine. *The European Journal of Women's Studies*, 8, 29-49.

18. Алексеева А. В. Гендерні аспекти політики зайнятості [Gender Aspects of Employment Policy Employment Market and Population Employment] / А. В. Алексеева // Ринок праці та зайнятість населення. – 2014. – № 4. – С. 34-38.

19. Концептуалізація детермінації гендерної нерівності в українському суспільстві [Conceptualization of Determining Gender Inequality in the Ukrainian Society, Abstract of Dissertation for Obtaining the Degree of Candidate of Sociological Sciences] : автореф. дис.... канд. соціол. наук : 22.00.01 / Бондар Габрієла Георгіївна ; Класич. приват. ун-т. – Запоріжжя, 2012. – 20 с.

20. Весельська А. Л. Гендерний аспект лідерства : теоретичний аналіз / А. Л. Весельська // Наука і освіта. – 2014. – № 5. – С. 19-24.

21. Ганзицька Т. С. Інституційна система механізму забезпечення гендерної рівності в Україні / Т. С. Ганзицька // Право і Безпека. – 2012. – № 5. – С. 12-15.

22. Говорун Т. В. Економічна культура у гендерному вимірі / Т. В. Говорун // Наука і освіта. – 2013. – № 7. – С. 34-40.

23. Костюченко Т. С., Марценюк Т. О. «Жіночий» малий бізнес в Україні в період соціальних трансформацій // Вісник Львівського університету. Серія соціологічна. – 2011. – Випуск 5. – С. 226-233.

24. Кохан Ю. В. Гендерна політика в інформаційному суспільстві / Ю. В. Кохан // Філософія науки: традиції та інновації. – 2014. – № 2. – С. 123–130.

25. Кравец, Ю. С. Гендерный аспект на рынке труда Украины / Ю. С. Кравец // Вісник Студентського наукового товариства Донецького національного університету. – 2014. – Вип. 6, Том 2. – С. 180–184.

26. Марценюк Т. О. Гендерні аспекти сфери зайнятості в українському суспільстві (згідно з опитуванням ISSP 2009 року) // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Збірник наукових праць. – Випуск 16. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна. – 2010. – С. 328–333.

Johnson John

BARRIERS TO SUCCESSFUL ENTREPRENEURSHIP OF UKRAINIAN WOMEN: NATIONWIDE QUANTITATIVE RESEARCH

The aim of this study was to agree or to disagree with the treatment of Ukrainian females-entrepreneurs of government bureaucracy, lack of funding in business, problems with finding qualified personnel, lack of both government support and self-confidence as key barriers to business success. The data, obtained from the survey among 1000 Ukrainian business women, demonstrated three obvious obstacles. The first obstacle was considered to be government bureaucracy and lack of its support, another barrier was related to the initial funding and lack of skilled staff, and the third one dealt with such personal feature as self-assurance. Communicative trait of women-entrepreneurs was recognized as a key advantage. matter. It's interesting that businessladies enjoyed running their own businesses in spite of the challenges. They find it very difficult at times but do not regret the choice they made to open the business. The Ukrainian women who participated in this project mainly represented trade and services, which are usually micro or small businesses in the country. The results of the study revealed statistically significant factors that can inform effective policy making in Ukraine and support business women from different regions of the country. The researcher finishes the experiment pointing out limitations and developing recommendations

for potential use and application of its results in future studies of this subject. American researcher believes that educational programs in entrepreneurship offered to women entrepreneurs can be a good solution to the problem, helping to increase both expertise and confidence. The Kauffman Foundation in the United States and Babson College in Boston have several specific course offerings in entrepreneurship that could easily be translated and tailored for Entrepreneurs in Ukraine, provided the proper permissions were given. The US State Department and USAID offers training opportunities for women in business in the regions (spring/summer 2015) as well. The provision of such training could go a long way to help reduce the existing barrier and be an important regional initiative to accelerate economic growth.

Key words: *entrepreneurship, financing, barriers, communication, women-entrepreneurs.*